

peculiar for the society or the world community. And from the perspective of sociology, the values present the objective form of social relations, which is conventional and socially significant, capable of meeting the desires and interests.

Key words: Values, universal, universal values, philosophical, sociological aspects of the study.

Осіпцов А. В.- кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я людини Маріупольського державного університету; завідувач науково-дослідної лабораторії «Духовного та пізнавального розвитку особистості» (м. Маріуполь, Україна) [E-mailosipcov_andrey@mail.ru](mailto:mailosipcov_andrey@mail.ru)

Osiptsov A. V. – Candidate of Pedagogical Sciences, Head of the Chair of Physical Education, Sport and Health of Man of the Mariupol' State University; Head of the Scientific-Research Laboratory “Spiritual and Cognitive Development of a Personality” (Mariupol, Ukraine) [E-mailosipcov_andrey@mail.ru](mailto:mailosipcov_andrey@mail.ru)

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор М. В. Роганова

Reviewer – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor M. V. Roganova

УДК 378.147=371.315:3-057.875

ПОНЯТТЯ «ЦІННІСНО-СМИСЛОВЕ СТАВЛЕННЯ ДО ЛЮДИНИ» ЯК НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА КАТЕГОРІЯ

Н.О. Письменна

Статтю присвячено аналізу основних понять, що стосуються мети, змісту та форм організації педагогічного процесу з формування у осіб, котрі отримують вищу освіту, певної системи ціннісно-сміслових ставлень, а також визначенню теоретичних педагогіко-психологічних основ формування у студентів і курсантів вищих навчальних закладів ціннісно-сміслового ставлення до людини.

Ключові слова: навчання, формування, студент, курсант, особистість, ціннісно-сміслові відносини, ціннісно-сміслові ставлення до людини.

Питання формування та розвитку в сучасній студентській і курсантській молоді гуманістично-орієнтованої свідомості та у зв'язку із цим виховання у неї ціннісно-сміслового ставлення до людини (*далі – ЦССЛ*) набуває сьогодні особливої актуальності. Адже під впливом різних за своєю природою соціально-економічних, політичних, культурологічних та інших суспільних чинників динамічно змінюються (і, на жаль, не завжди на краще) ціннісні пріоритети молоді. Водночас загострюються протиріччя між традиційними цілями і завданнями навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах, котрі, як і за радянських часів, здебільшого зберігають ознаки абстрактного, а подекуди й відверто декларативного гуманізму, та справжніми запитами сучасного соціуму. Набуває науково-теоретичної та практичної гостроти й питання про те, наскільки високою насправді є цінність людини, її особистості для суспільства і держави.

Поняття «*ставлення*» у широкому сенсі та більш вузькі за своїм змістом його різновиди протягом останніх десятиріч привернули до себе значну увагу науковців [10, с. 8]. На філософському рівні ці поняття аналізувалися в роботах В. Ананьєва, С. Анісімова, М. Бахтіна, О. Дробницького, А. Івіна, М. Кагана, В. Сагатовського, Н. Щуркової та ін. Важливі загальнотеоретичні підходи до проблеми формування певних видів ставлень обґрунтовано в публікаціях О. Абдулліної, Є. Бондаревської, В. Беспалько, А. Бодальова та ін. Методологічні аспекти вивчення феномену *ставлення* досліджувалися М. Авер'яновим, Л. Божовичем, М. Дьоміною, А. Лазурським, Б. Тепловою та ін. Роль смислових утворень у формуванні цінностей особистості як передумови формування певних типів ставлень розкривається в працях О. Асмолова, Ф. Василюка, Д. Леонтєва. Психологічні аспекти проблеми ставлення вивчалися такими дослідниками, як Б. Братусь, І. Бех, М. Боришевський, Б. Зейгарник, Б. Додонов, В. М'ясищев, А. Петровський, Н. Тализіна та інші. *Ціннісно-сміслове ставлення* як самостійний об'єкт дослідження було виокремлено, зокрема, у працях Т. Вілюжаніної, Л. Кіхтенко, О. Філатової та ін. Проте ознайомлення з літературою, присвяченою поняттю «*ціннісно-сміслове ставлення*», дає підстави стверджувати, що евристичний потенціал зазначеного поняття розкрито поки що далеко не повністю.

Вивчення теоретичних психолого-педагогічних аспектів процесу формування ціннісно-сміслового ставлення студентів (курсантів) до людини є завданням надзвичайної наукової ваги, розв'язання якого здатне значною мірою доповнити теорію духовно-морального розвитку особистості та збагатити педагогічну теорію новими перспективними концепціями, а педагогічну практику – новими ефективними методиками. Одним із аспектів окресленої проблематики є дослідження змісту категорії ціннісно-сміслового ставлення до людини, а також вивчення найбільш важливих закономірностей формування такого ставлення у процесі навчання студентської (курсантської) молоді.

Метою нашої статті є виявлення сутності та функціонального значення ціннісно-сміслового ставлення до людини як важливого елементу духовної культури молоді особистості і на цьому ґрунті – визначення особливостей формування такого ставлення у процесі фахової підготовки студентів і курсантів вітчизняних ВНЗ. Цією метою зумовлюється основне завдання публікації: на основі аналізу наукової літератури та критичного співставлення висловлених вченими точок зору окреслити найбільш продуктивні, на наш погляд, підходи до теоретичного осмислення феномену ціннісно-сміслового (когнітивно-аксіологічного) ставлення до людини.

Конституцією України (ст. 3) людина визначається як вища соціальна цінність, забезпечення умов для повноцінного розвитку якої проголошується найважливішим завданням діяльності державних інституцій [4, с. 3]. Проте в умовах сьогодення, коли прикрого поширення набувають такі негативні явища, як подальше соціальне розшарування суспільства, нівелювання традиційних моральних цінностей, несправедливий суд, ігнорування прав людини та громадянина, неспроможність органів державної влади забезпечити належне задоволення елементарних людських потреб тощо, цінність людини, її життя, свободи та гідності постає як проблема. Ці та інші, дотичні до них, обставини ставлять людину в її сучасному конкретно-історичному положенні в центр дослідницької активності вітчизняної науки, підживлюють професійний інтерес фахівців, що працюють у галузі людинознавчих дисциплін, до пошуку шляхів розбудови суспільних відносин на засадах не декларативного, а реального, дієвого гуманізму.

У цьому контексті особливу увагу привертає до себе феномен *ціннісно-сміслового ставлення до людини*, у якому поєднується раціональне усвідомлення абсолютного значення кожної людини як вищого прояву буття, з глибоким емоційним переживанням її унікальності, дорожності.

Загалом феномен *ставлення* у працях сучасних учених розглядається з таких основних позицій: 1) як чинник формування особистості (К. Абульханова-Славська, Л. Божович, О. Леонт'єв, ін.); 2) як детермінант соціальної активності людини (В. Мерлін, Д. Паригін, Д. Узнадзе, В. Ядов, ін.); 3) як базовий структурний компонент свідомості (Г. Аров, С. Дерябо, М. Кондратьєв, ін.); 4) як елемент суб'єктивної реальності, що спонукає до розвитку (Н. Васильківська, Д. Грач, ін.); 5) як принцип вивчення людини (О. Бодальов, Б. Анан'єв та ін.) тощо. Ці різні точки зору поєднує прагнення досліджувати означений феномен у контексті складного, багаторівневого, діалектичного взаємозв'язку між суб'єктивною реальністю (духовним світом особистості, її знаннями, поглядами, переконаннями, бажаннями, прагненнями тощо) та реальністю об'єктивною (навколишнім світом, культурою, соціальними зв'язками, іншими особистостями тощо). Таке прагнення, на наш погляд, є цілком виправданим, адже ставлення як прояв особливої духовно-практичної активності людини дійсно становить собою «точку перетину» потреб суб'єкта та властивостей об'єкта, зовнішнього й внутрішнього, духовного й матеріального, особистого й соціального, що й визначає його іманентну складність у якості об'єкта дослідження [3, с. 9].

Специфіка категорії *ставлення* наочно розкривається у процесі її порівняння з іншими, близькими за змістом та сферами застосування категоріями: *відносини, відношення, взаємини*.

Зауважимо, що в деяких публікаціях поняття «*відносини*», «*взаємини*» та «*ставлення*» вживаються як тотожні. Проте більшість дослідників вважає доцільним розрізняти ці поняття. Так, Ю. Приходько слушно зазначає, що на відміну від споріднених понять, «*ставлення*» вказує не стільки на багатогранні зв'язки особистості з навколишнім світом, скільки на суб'єктивну позицію відносно того, з чим особистість взаємодіє [7, с. 294]. Інакше кажучи,

ставлення розкривається як форма участі, співучасті в чомусь, значущості чогось для людини.

У наукових працях вітчизняних вчених досить глибоко аналізуються основні типи (види) та структурні компоненти ставлень. Зокрема, В. М'ясищев розрізняє *ставлення* у його власному сенсі (як внутрішнє психічне утворення) і зовнішні прояви ставлення, що виявляються в реакціях, діях, переживаннях суб'єкта. *Ставлення*, на думку вченого, – це цілісна система індивідуальних вибіркового свідомих зв'язків особистості з різними сторонами об'єктивної дійсності [6, с. 111]. У процесі вивчення психологічних аспектів формування тих або інших типів ставлень В. М'ясищев звертає особливу увагу на потреби особистості, її мотиви, емоційні прояви (любов, ворожість, симпатія, антипатія), інтереси, оцінки, переконання, спрямованість. Внаслідок такого підходу дефініція *ставлення* набуває у працях вченого синтетичного характеру, що дозволяє йому розглядати особистість у єдності трьох рівнів взаємодії з дійсністю: фізіологічного, психічного (психічні ставлення) і соціального (міжособистісна взаємодія суб'єкта з іншими людьми). Система суб'єктивно-оцінних, індивідуально-вибіркового ставлень особистості до дійсності, на думку В. М'ясищева, є структурною основою, стрижнем особистості, що визначає рівень і характер цілісного функціонування всіх складових психіки людини.

Однак наведена позиція щодо визначення місця ставлень у структурі особистості поділяється не всіма дослідниками. С. Рубінштейн, наприклад, розглядає ставлення переважно як наслідок розвитку потреб особистості, що спонукають її до діяльності [8, с. 95]. В працях В. Ядова ставлення визначено як певну позицію особистості, засновану на різнобічних оцінках об'єктів ставлення [12, с. 35–52]. К. Абульханова-Славська вказує на те, що ставлення особистості – це не лише мотиви, цілі, потреби, прагнення, але й складові елементи свідомості, світогляду, що характеризують спосіб включення особистості у життєдіяльність. Л. Божович визначає ставлення людини як систему її потреб і прагнень, яка є рушійною силою розвитку якісно нових психічних якостей та формує спрямованість особистості [2, с. 352]. Зазначені підходи перекликаються з ідеями Т. Андрущенко, В. Богословського та інших вчених, які характеризують *ставлення* як складне новоутворення

особистості, де в органічній єдності взаємодіють мотиваційні, інтелектуальні, емоційні й вольові процеси [1, с. 46].

Незважаючи на наявність досить глибоких розбіжностей в обґрунтуванні окремих положень теорії ставлень на сучасному етапі її розвитку склалися обставини, що дозволяють узагальнити накопичені знання щодо визначення структури та механізмів формування ставлень. Разом із більшістю дослідників ми доходимо висновків, що будь-яке ставлення: 1) включає оцінку (виражає приязнь або неприязнь особистості до певного об'єкта), 2) детермінується потребами, мотивами, спрямованістю особистості та, водночас із цим, 3) зворотним чином детермінує ступінь діяльній активності людини [11, с. 180].

Серед різних видів ставлень, що виокремлюються сучасними дослідниками, ціннісно-сміслові ставлення до людини вирізняється своїм потужним гуманістично-виховним потенціалом. В основі такого ставлення лежить принцип гуманізму, який проголошує абсолютне значення людини, беззастережне визнання цінності її прав, свобод та інтересів, що вимагає поваги до кожної особистості, її гідності й честі, свободи світогляду та віросповідання, турботи про фізичне, психічне й духовне здоров'я тощо.

На формування ціннісно-сміслових ставлень впливають різноманітні зовнішні та внутрішні чинники. До зовнішніх чинників належать: система освіти, стан соціально-економічних і політичних відносин, засоби масової інформації, регіон проживання, рівень духовної культури, сім'я, оточення. Внутрішніми (суб'єктивними) чинниками є: особистісно-духовна зрілість, здатність до засвоєння цінностей, ступінь розвитку моральної свідомості та гармонійність системи ціннісних орієнтацій. Взаємодія зовнішніх і внутрішніх чинників, поєднаних у складні конфігурації, детермінує діалектичний процес утворення індивідуальних особистісних ціннісно-сміслових ставлень.

Значний внесок в розуміння діалектичного характеру ціннісно-сміслового ставлення було зроблено представниками гуманістичної психології, які, зокрема, звертають увагу, що проблема цінностей і смислу розкривається у контексті життя і діяльності суб'єкта, його реальної взаємодії з навколишнім світом, а не лише в межах його свідомості. Так, наприклад, О. Леонт'єв вказує, що смисл

створюється у результаті відображення суб'єктом відносин, існуючих між ним і метою, на яку спрямовано його дії як на свій безпосередній результат. Саме відношення мотиву до мети і породжує особистісний смисл [5, с. 304] Продовжуючи думку О. Леонтьєва, ми можемо зазначити, що особистісні смисли, впливаючи на організацію життєвого шляху, утворюють динамічну систему, що поєднує особистісні цінності, смислові конструкти та смислові диспозиції.

Система особистісних цінностей є засобом диференціації предметів і явищ довкілля за їхньою значущістю, визначає стійке ставлення суб'єкта до навколишнього світу, яке формується в процесі свідомого вибору життєво важливих для нього об'єктів. Сформованість ієрархічної системи особистісних цінностей забезпечує гармонійну цілісність, моральну усталеність особистості, її здатність до самовизначення в майбутньому, що є особливо важливим для педагогіки вищої школи, адже ціннісно-смислові орієнтації особистості особливо активно виявляються і трансформуються у професійній діяльності та у процесі освітньої підготовки до неї. При цьому процеси формування ціннісно-смислових орієнтацій та оволодіння професійно необхідними якостями є взаємно детермінованими.

Важливо наголосити, що ціннісно-смислові ставлення мають динамічний характер. Прийняття й освоєння цінностей – довгий і тривалий процес. Усвідомлення цінностей породжує ціннісні уявлення, а на основі ціннісних уявлень створюються ціннісні орієнтації, які, своєю чергою, становлять собою усвідомлювану частину системи особистісних смислів [9, с. 176]. Сутність процесу розвитку ЦССЛ полягає в багаторазових поступових змінах на рівні свідомості й поведінки особистості, а саме: змінах емоційного ставлення до людини, усвідомлення власних учинків, їхніх причин і наслідків, формування нових поведінкових стереотипів, їхнє закріплення та перетворення на звичні. Механізмом розвитку ЦССЛ є цілеспрямована активна діяльність молодих особистостей з подолання протиріччя між усвідомленням цінності іншої людини та реальною поведінкою.

Ціннісно-смислове ставлення до людини можна розглядати як важливу складову теоретичної та практичної готовності студентів і курсантів педагогічних, медичних та юридичних ВНЗ до виконання

майбутніх професійних обов'язків. Кожна з навчальних дисциплін, що викладається у вищому навчальному закладі, слугуючи досягненню певних навчальних цілей і завдань, сприяє одночасно із цим формуванню особистості майбутнього фахівця, творчому осмисленню й переробці знань, самостійній творчій діяльності, у процесі якої формується особистий життєвий досвід і реалізуються особистісні цінності. Особливо показовими у цьому сенсі є суспільствознавчі дисципліни, головна функція яких полягає в забезпеченні належної соціалізації молоді, формуванні в неї системи загальнолюдських, національних та особистісних цінностей і ціннісних орієнтацій, створення можливостей для свідомого вибору моделей поведінки, що відповідають потребам і викликам демократичного суспільства, яке швидко змінюється.

Проведений нами аналіз навчальних програм та деяких інших навчально-методичних документів у цивільних юридичних ВНЗ і відомчих ВНЗ МВС України засвідчив, що важливу роль у процесі формування ЦССЛ майбутніх юристів відіграють суспільствознавчі дисципліни трьох циклів:

- гуманітарної та соціально-економічної підготовки, що передбачають спрямоване вивчення закономірностей суспільного життя, цінностей, мотивів діяльності суб'єктів тощо;
- наукової (фундаментальної) підготовки;
- професійної та практичної підготовки, що доповнюють і конкретизують загальні юридичні дисципліни.

За своїм змістом усі суспільствознавчі дисципліни нерозривно пов'язані з питаннями прав і свобод людини, розглядають взаємовідносини держави й особи, роль моральності та межі права, сутність права як багатогранного явища тощо. Вони мають потужні можливості у формуванні ціннісно-сислового ставлення до людини, однак потребують врахування нових вимог до підготовки правників, а саме: формування в них ціннісного самовизначення, здатності реалізовувати демократичні й гуманістичні принципи в судовій і правоохоронній діяльності, підвищення рівня їхньої комунікативної культури тощо. Перелік знань, умінь, навичок, передбачених програмами суспільствознавчих навчальних дисциплін, здатен достатньою мірою забезпечити формування в майбутніх правників таких важливих компонентів ціннісно-сислового ставлення до

людини, як: *когнітивного* (знання та розуміння основних понять, категорій, термінів щодо прав і свобод людини і громадянина, їх реалізації, охорони й захисту); *мотиваційно-ціннісного* (усвідомлене та емоційно забарвлене ставлення до людини як цінності, повага до прав і свобод людини) і *діяльнісно-процесуального* (сформовані вміння та навички застосовувати знання про права та свободи людини, процедури щодо їх захисту, вибір форм і способів поведінки, оптимальних щодо забезпечення поваги до людської гідності тощо). Водночас поєднання традиційних форм і методів викладання навчальних дисциплін з інноваційними методиками та педагогічними технологіями (зокрема, такими як технології інтерактивного навчання) спроможне значно посилити гуманістично-виховний потенціал цих дисциплін. Так, ми вважаємо, що в змісті навчальних програм має бути більш послідовно відображено ідею людини як найвищої соціальної цінності та принцип двосторонньої взаємодії «людина-людина». Викладання має будуватися так, щоб допомогти майбутнім працівникам судових і правоохоронних органів самоідентифікуватися, знайти себе в системі національних і загальнолюдських цінностей. Зміст навчального матеріалу має бути відібрано таким чином, щоб впливати на емоційно-ціннісну сферу майбутніх правників і забезпечувати комплексний вплив на розвиток компонентів ціннісно-сміслового ставлення до людини.

Підводячи підсумки нашої розвідки, ми можемо зазначити, що період навчання студентів і курсантів у ВНЗ є особливим періодом у їхньому житті, пов'язаний з переживанням процесу професійної ідентифікації, результатом якого є формування професійної ідентичності – невід'ємної частини образу-Я зрілої особистості. Тому для всіх, хто безпосередньо бере участь у навчанні й вихованні студентської та курсантської молоді, особливого значення набуває систематичне проведення комплексу навчально-виховних заходів, спрямованих на утвердження гуманістичних переконань та формування шанобливого ставлення до людини, що за сьогоденних історичних реалій є однією з найважливіших передумов забезпечення майбутнього українського суспільства як суспільства вільного, демократичного, орієнтованого на високі світові стандарти захисту прав і свобод людини.

Це потребує, зокрема, подальшого наукового обґрунтування та втілення у педагогічну практику нової наукової категорії – «ціннісно-сміслові ставлення до людини». Ціннісно-сміслові ставлення до людини є сукупністю ціннісних орієнтацій та особистісних смислів, що полягають у ставленні особистості до себе й до іншої людини як до найвищої цінності та спрямовують її активність на встановлення й підтримку зв'язку з іншими людьми. Основою такого ставлення є стійкі психічні утворення і властивості особистості, що інтегрують систему її поглядів на себе й інших людей, емоційно позитивне ставлення до інших людей і характерну для нього поведінку, коли об'єктом стають як інші люди, так і сама особистість. Серед таких властивостей особистості – любов до людей, повага, милосердя, альтруїзм, доброта, терпимість, чуйність тощо.

Широке впровадження категорії «ціннісно-сміслові ставлення до людини», у якій акцентовано увагу на діалектичній єдності та взаємній обумовленості когнітивного, емоційно-вольового та діяльнісного аспектів формування особистості, на наш погляд, здатне надати новий імпульс розвитку педагогічної теорії та методики навчання і виховання.

Література

1. Абульханова-Славская К. А. Диалектика человеческой жизни (Соотношение философского, методологического и конкретно-научного подходов к проблемам индивида) / К. А. Абульханова-Славская // М. : Мысль, 1977. – 224 с.
2. Божович Л. И. Проблемы формирования личности : избр. психол. тр. / Д. И. Фельдштейн (ред.) ; – [Академия педагогических и социальных наук, Москов. психол.-социальн. ин-т.] – М. : Воронеж, 1995. – 352 с.
3. Болдирева Г.С. Формирование ценностного отношения к знаниям у старшеклассников: Методические рекомендации классному руководителю/Г.С.Болдирева. – Усть-Каменогорск: Областное пед.общество. 1980.
4. Конституція України : офіц. текст : [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р. : станом на 1 січня 2006 р.]. – К. : Мін-во Юстиції України, 2006. – 124 с.
5. Леонтьев А. Н. Деятельность, сознание, личность /А. Н Леонтьев. – М.: Политиздат, 1975. – 304 с.
6. Мясичев В. Н. Личность и неврозы / В. Н. Мясичев. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1960. – 426 с.

7. Приходько Т. Ціннісні орієнтації у свідомості та поведінці сучасної молоді / Т. Приходько // Соціальні виміри суспільства. – К. : Либідь, 1998. – Вип. 2.
8. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – [сост. А. В. Брушлинский, К. А. Абульханова-Славская] – СПб. : Питер, 2000. – 712 с.
9. Савченко О. Я. Розвиток пізнавальної самостійності молодших школярів / О. Я. Савченко // – К. : Рад.шк., 1982.– 176 с.
10. Серый А.В., Яницкий М.С. Ценностно-смысловая сфера личности / А.В. Серый, М.С. Яницкий [учебное пособие]. – Кемерово: Кемеровский гос. университет, 1999. – 92 с.
11. Черкалина Е.В. О характере субъективного отношения педагогов и администрации в период инновационной деятельности / Е. В. Черкалина // Аспирант и соискатель 2006. – № 1. – С. 179–184.
12. Ядов В. А. Социальная идентификация в кризисном обществе / В. А. Ядов // Социологический журнал. – 1994. – № 1. – С. 35–52.

ФОРМИРОВАНИЕ ЦЕННОСТНО-СМЫСЛОВОГО ОТНОШЕНИЯ К ЧЕЛОВЕКУ В ПРОЦЕССЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ КУРСАНТСКОЙ МОЛОДЕЖИ КАК ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА

Н.О. Письменная

Статья посвящена анализу основных понятий, касающихся цели, содержания и форм организации педагогического процесса по формированию у лиц, получающих высшее образование, определенной системы ценностно-смысловых отношений, а также определению теоретических педагогико-психологических основ формирования у студентов и курсантов высших учебных заведений ценностно-смыслового отношения к человеку.

Ключевые слова: обучение, формирование, студент, курсант, личность, ценностно-смысловые отношения, ценностно-смысловое отношение к человеку.

FORMING OF VALUE AND MEANING ATTITUDE TO A PERSON IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING OF CADET YOUTH AS PEDAGOGICAL PROBLEM

N. O. Pys'menna

This article analyzes the basic concepts relating to the purpose, content and forms of organization of educational process in the formation of people getting higher education, a certain system of values and meanings of relations, as well as the definition of the theoretical foundations of pedagogical and psychological formation value and meaning attitude to the person among students and cadets of higher educational institutions.

Keywords: *education, formation, student, cadet, personality, value-meaning relationship, value-meaning attitude to the person.*

Письменна Н. О. – кандидат педагогічних наук, начальник відділу методичного забезпечення навчального процесу НМЦ Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка (м. Луганськ, Україна). E-mail: pismenna@pochta.ru

Pys'menna N. O. – Candidate of Pedagogical Sciences, Head of the Department of Methodical Providing of Educational Process of EMC of the Luhansk State University of Internal Affairs named after E. O. Didorenko (Luhansk, Ukraine). E-mail: pismenna@pochta.ru

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Є. А. Зеленов

Reviewer – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor E. A. Zelenov

УДК 378. 091. 212. -026. 15-043.83

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ СТУДЕНТА НА ПРИКЛАДІ ПЕДАГОГІЧНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

М. О. Потієнко

В статті досліджено місце та значення забезпечення формування креативності в студентські роки майбутніх спеціалістів в галузі педагогіки. Визначено основні етапи формування креативності студентів. Запропоновано модель формування креативності студентів. Запропоновано структуру семінарів з формування креативності студентів, як складової моделі формування креативності.

Ключові слова: *креативність, студент, модель, формування, розробка, етап, місія, ВНЗ*

В сучасних умовах слід всіляко заохочувати і приділяти особливу увагу розвитку у студентів творчих аспектів особистості,